

Posudek

Ondřej Koutek: *Prokop Drtina (1900-1980). Život českého demokrata.* Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta Ústav českých dějin. Disertační práce, strojopis, Praha 2009, 545 s.

Práce Ondřeje Koutka je životopisnou monografií Prokopa Drtiny, jehož životní osudy jsou podávány na pozadí přelomových událostí českých a československých dějin 20. století. V této souvislosti si samozřejmě každý historik znalý díla a osobnosti Prokopa Drtiny musí zákonitě položit otázku, jak do Koutkovy monografie zapadají obsáhlé Drtinovy paměti „Československo- můj osud“, vydané posmrtně nejprve v roce 1982 nakladatelstvím Josefa Škvoreckého Sixty-Eight Publishers v Torontu, a pak znovu nakladatelstvím Melantrich v Praze v roce 1991. Ondřej Koutek samozřejmě z těchto obsáhlých memoárů rovněž čerpá, zachovává si však od nich kritický odstup a Drtinova tvrzení ověřuje z jiných pramenů. V této souvislosti je třeba mít na zřeteli, že Prokop Drtina psal své paměti v době, kdy z politických důvodů neměl možnost si některá data ověřovat v archivech.

Práce je rozdělena na úvod, čtrnáct kapitol a závěr. První kapitola se týká Drtinova mládí a počátků jeho politické činnosti v době první republiky. Drtina se nejprve se nejprve angažoval v Národní straně práce, po jejím politickém debaklu postupně přešel k národním socialistům. Profesně za první republiky vstoupil do služeb prezidentské kanceláře. Druhá kapitola je věnována krizovému roku 1938. Třetí kapitola je věnována počátkům národního odboje a Drtinově činnosti v ilegální organizaci Politické ústředí až po jeho útěk v prosinci 1939 přes Maďarsko a Jugoslávii do Londýna. V uvedených kapitolách Ondřej Koutek v zásadě popisuje stejnou problematiku, jako Prokop Drtina ve svých pamětech, přičemž se opírá především o literaturu včetně memoárové (v případě roku 1938 především o Benešovy *Mnichovské dny*) a o Drtinovu pozůstalost uloženou v Archívu Národního muzea.

Čtvrtá kapitola pojednává o Drtinově činnosti nejprve v pařížském a potom v londýnském exilu, kde se stal Benešovým politickým referentem a místopředsedou právní rady. Drtina v ní různými formálními argumenty obhajoval právní kontinuitu Československa a rovněž kontinuitu Benešova prezidentského úřadu. Pátá kapitola se týká Drtinově činnosti v britském rozhlase (BBC), kde vystupoval se svými komentáři pod pseudonymem Pavel Svatý. Koutek analyzuje jeho projevy k různým otázkám a dochází k závěru, že Drtinovy postroje se často blížily radikálním názorům domácího odboje (např. v otázce nuceného vysídlení Němců). Dosti místa věnuje Koutek polemikám mezi zahraničním vysíláním BBC a

tzv. aktivistickými novináři v protektorátu a rovněž polemice o slovenské otázce se slovenským ľudáckým publicistou Konštantinem Čulenem.

Šestá kapitola s názvem „Návrat“ se týká Drtinově činnosti v Němcově delegaci pro osvobozené území, jeho pobytu v Moskvě, na povstaleckém území v Banské Bystrici v době SNP a pak opět v Moskvě při jednání o sestavení první poválečné vlády a jejím programu (později známém jako košický vládní program). Další čtyři kapitoly se týkají politické činnosti Prokopa Drtiny ve třetí republice. Sedmá kapitola je věnována období bezprostředně po válce, kdy se Drtina dostal do užšího vedení národně-socialistické strany. Osmá kapitola pojednává o činnosti Prokopa Drtiny jako ministra spravedlnosti, kterým se stal 6. listopadu 1945 se stal nejprve ve druhé vládě Zdeňka Fierlingera a potom i v první vládě Klementa Gottwalda po volbách 26. května 1946. Činnosti Drtiny jako ministra spravedlnosti je věnována i X. kapitola, pojednávající o retribučním soudnictví, zatímco předcházející devátá kapitola se týká voleb do Ústavodárného shromáždění a s tím spojenými politickými boji. Jedenáctá kapitola se týká politických sporů třetí republiky, jako byl Marshallův plán nebo tzv. krčmaňský případ. XII. Kapitola pojednává o únorové krizi, kterou autor rozdělil na podkapitoly podle jednotlivých dní (od. 20. do 25. února 1948).

Třináctá a čtrnáctá kapitola tvoří jakousi třetí část práce, neboť pojednávají o Drtinových osudech po jeho odchodu z politického života. Tyto kapitoly jsou napsány především na základě původního archivního materiálu z Archivu bezpečnostních složek (ABS). Po únorovém komunistickém převratu a neúspěšném pokusu o sebevraždu skokem z okna je Drtina v nemocnici zatčen, dlouho vyšetřován a nakonec 15. prosince 1953 odsouzen Nejvyšším soudem k 15 letům vězení. Z vězení vyšel teprve v důsledku amnestie v roce 1960. Poslední, čtrnáctá kapitola s názvem „Na sklonku života“, pojednává o Drtinových pokusech o rehabilitaci. Té se mu sice dostalo v roce 1969, avšak rozsudek nenabyl právní moci, protože se proti němu odvolal krajský prokurátor. V podmínkách normalizace pak byl 14. března 1975 Drtina znovu odsouzen k šesti letům vězení, které ale již nemusel odpykat, protože na základě původního rozsudku z roku 1953 byl ve výkonu trestu včetně vazby celých dvanáct let, tj. dobu dvojnásobně přesahující výši trestu. Závěrem se autor zabývá Drtinou činností na sklonku jeho života, kdy se stal signatářem Charty 77 a osudem jeho paměti.

Závěrem autor shrnuje znovu mezníky Drtinova života.

Práce je napsána se znalostí problematiky na základě původního archivního materiálu. Znalost literatury je na vysoké úrovni.

K práci mám následující drobné připomínky:

na s. 188 – pokud československé ministerstvo zahraničí žádalo po Novém roce 1945 sovětské úřady pro Drtinu o nové vstupní vízum, pak to nemohlo být za účelem, aby se připojil k Němcově delegaci na Podkarpatské Rusi, protože ta definitivně z Chustu odcestovala už 8. prosince 1944.

Na s. 222 – každá z šesti politických stran NF měla ve skutečnosti jen 40 poslaneckých míst v Prozatímním národním shromáždění, zbylých 60 míst bylo rezervováno pro představitele společenských a zájmových organizací, případně pro nestranické odborníky. Poslanci za tyto organizace ovšem často náležely k jednotlivým stranám (nejčastěji ke KSČ).

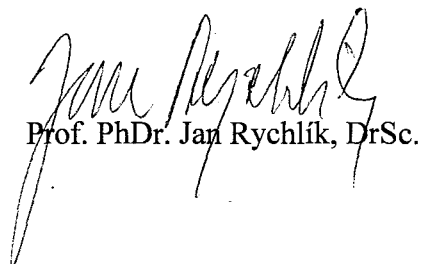
Na s. 229 – text týkající se polemiky Drtiny s Laušmanem je nejasný, v roce 1945 neuplynulo 20 let od Masarykovy smrti, jak podle textu tvrdil Laušman.

Tyto připomínky nemají zásadní charakter.

Závěr:

Práce plně splňuje nároky kladené na disertační práci a proto ji plně **doporučuji** k obhajobě.

V Praze, 14. května 2009

Prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.